

До разової спеціалізованої вченої ради
ДФ 70.895.021
у Хмельницькому університеті управління
та права імені Леоніда Юзькова
29000, м. Хмельницький, вул. Героїв Майдану, 8

ВІДГУК

офіційного опонента

кандидата юридичних наук,
завідувача кафедри цивільно-правових дисциплін
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна

УСТИМЕНКО ОЛЕНИ АНАТОЛІЇВНИ

на дисертацію

БАБІЙЧУКА ВОЛОДИМИРА МИКОЛАЙОВИЧА

«Зобов'язання з відшкодування шкоди, завданої атракціонами»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 081 «Право» у галузі знань 08 «Право»

Ступінь актуальності обраної теми.

Актуальність теми дисертаційного дослідження, обраної Бабійчуком Володимиром Миколайовичем, не викликає сумнівів, оскільки воно присвячено нагально концептуальній як в практичній, так і в науковій сферах тематиці – зобов'язанням із відшкодування шкоди, завданої атракціонами. Враховуючи євроінтеграційний курс нашої держави та перспективу рекодифікації вітчизняного цивільного законодавства, представлена автором наукова робота є цікавою, необхідною та корисною, а відповідні наукові творчі пошуки в сфері проблематики, окресленій автором, мають визначати

зміст та динаміку приватноправових перетворень на цьому шляху.

Проблематика правового регулювання зобов'язань з відшкодування шкоди, завданої атракціонами, з урахуванням невинного розвитку науково-технічного прогресу є багатоаспектною та такою, що перебуває в стані перманентного оновлення. Незважаючи на доволі значний доктринальний доробок в царині зобов'язань з відшкодування шкоди як таких, низка аспектів у вказаній площині, зокрема в частині відшкодування шкоди, завданої атракціонами, залишається дослідженою побіжно або фрагментарно, що зумовлено як специфікою предмету дослідження, так і трансформативністю інформації, що підлягає опрацюванню та узагальненню.

Обрана автором тема дисертації, висновки, пропозиції та рекомендації, які виносяться ним на захист, є актуальними не тільки з доктринальної точки зору. Всебічний аналіз правової природи зобов'язань із відшкодування шкоди, завданої атракціонами, розробка нових методик, висвітлення напрацювань в означеній сфері сприятимуть уникненню колізій та неоднорідності тлумачення й використання відповідних норм в правозастосовній практиці, а також стануть у нагоді при уніфікації відповідних норм вітчизняного законодавства. Дисертантом зроблено досить вдалу спробу знайти відповіді на питання, вирішення яких буде виступати базисом для подальшого «викристалізування» науки цивільного права.

Актуальність теми підтверджується також тим, що дисертаційну роботу виконано відповідно до планів науково-дослідної роботи кафедри цивільного права та процесу на 2017–2023 роки «Актуальні питання правового регулювання особистих немайнових та майнових відносин у контексті приведення законодавства України до європейських стандартів» (державний реєстраційний номер 0117U000105), що є складовою наукової теми Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова «Управлінські та правові засади забезпечення сталого розвитку України як європейської держави» на 2017–2026 роки (державний реєстраційний номер 0117U000103).

Ступінь обґрунтованості результатів представлених здобувачем наукових положень та висновків, сформульованих у дисертації, та їх новизна.

Виконана дисертація може бути охарактеризована як така, що має достатній науково-теоретичний рівень та практичну значимість положень й висновків, що пропонуються її автором.

Дисертантом коректно сформульовано мету його наукового дослідження, яка полягає у визначенні загальних закономірностей та видових особливостей зобов'язань із відшкодування шкоди, завданої атракціями, розроблені пропозиції та рекомендації для удосконалення правового регулювання зобов'язальних відносин.

Автором окреслено наступні завдання, виконання яких мало на меті досягнення поставленої мети: визначити поняття атракціону як джерела завдання шкоди та класифікувати його види; виявити особливі ознаки зобов'язань із відшкодування шкоди, завданої атракціями, та запропонувати поняття цих зобов'язань; встановити підстави та умови виникнення зобов'язань із відшкодування шкоди, завданої атракціями; визначити суб'єкта відшкодування шкоди, завданої атракціями; обґрунтувати або спростувати необхідність запровадження обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності суб'єкта відповідальності в зобов'язаннях із відшкодування шкоди, завданої атракціями; виявити особливості підстав звільнення від обов'язку відшкодувати шкоду, завдану атракціями; розробити пропозиції та рекомендації з питань удосконалення законодавчого регулювання відносин із відшкодування шкоди, завданої атракціями.

Слід констатувати, що аналіз тексту роботи дозволив дійти висновку про те, що завдяки вдалому підбору та компонуванню визначених в роботі завдань, окреслена мета досягнута, а зроблені у роботі висновки, пропозиції та узагальнення корелюють їй.

Бабійчуком Володимиром Миколайовичем продемонстровано достатній рівень оперування основними доктринальними категоріями в межах об'єкта та

предмета дослідження, які сформульовані як «цивільні правовідносини, що виникають у випадку завдання шкоди» та «зобов'язання із відшкодування шкоди, завданої атракціонами» відповідно. Автором доведено можливість самостійно провадити належне наукове дослідження основних теоретичних положень та нормативно-правової бази за темою дисертації та доречно використовувати відповідні правничі дефініції, виокремлювати та формулювати сутність основних проблемних моментів в досліджуваній сфері та пропонувати шляхи їх подолання.

Окрім цього, за результатами ознайомлення з дисертацією можна дійти умовиводу про те, що здобувач належною мірою оволодів методологією наукової діяльності крізь призму застосування на відповідному професійно-науковому рівні сукупності методів наукового пізнання: формально-логічного, системного, функціонального, історичного та порівняльного аналізу, дедукції, індукції, тлумачення норм права тощо.

Дисертаційна робота Бабійчука В. М. складається з трьох розділів, які містять в собі десять підрозділів. Автор починає дослідження з характеристики загальних положень зобов'язань із відшкодування шкоди, завданої атракціонами, зробивши окремий акцент на особливостях таких зобов'язань (Розділ 1). У Розділі 2 роботи ракурс уваги дослідника перенесено на підстави та умови (шкоду, вину, причинно-наслідковий зв'язок між шкодою та діяльністю атракціону тощо) виникнення зобов'язань із відшкодування шкоди, завданої атракціонами. Третім змістовним «блоком» дослідження виступає аналіз правового статусу суб'єктів відшкодування шкоди, завданої атракціонами (Розділ 3), в рамках якого автор розглядає у тому числі й страхування цивільно-правової відповідальності в зобов'язаннях із відшкодування шкоди, завданої атракціонами, та підстави звільнення від обов'язку відшкодування шкоди, завданої атракціонами.

Запропонована дисертантом структура роботи надала можливість здійснити послідовний аналіз проблемних аспектів зобов'язань із відшкодування шкоди, завданої атракціонами, розкрити сформульовану тему

дослідження та досягнути поставленої мети шляхом вирішення анонсованих завдань.

Дисертація характеризується комплексним підходом автора до аналізу основних аспектів зобов'язань із відшкодування шкоди, завданої атракціонами. Заслуговують на увагу авторські формулювання відповідних дефініцій та пропозиції щодо внесення змін до положень галузевих нормативно-правових актів в частині правового регулювання зобов'язань з відшкодування шкоди. Так, наприклад, вдалим вбачається аргументування необхідності віднесення страхування цивільно-правової відповідальності організатора атракціону до видів обов'язкового страхування, якщо його діяльність пов'язана з об'єктами підвищеної небезпеки (стор. 22).

В результаті проведеного дослідження дисертантом сформульовано низку висновків, рекомендацій та положень, що мають як науковий, так і практичний інтерес. Вагомим здобутком дисертації є її достатньо високий науково-теоретичний рівень, який свідчить про належну обізнаність дисертанта у науковій проблематиці, що стосується предмета дослідження.

В свою чергу, практичне значення результатів, отриманих автором дисертаційного дослідження, полягає в тому, що анонсовані пропозиції, висновки та узагальнення можуть бути використані як підґрунтя для подальших загальнотеоретичних наукових досліджень проблем зобов'язань із відшкодування шкоди, цивільно-правової відповідальності, страхових зобов'язань і цивільного права загалом; при викладанні навчальних дисциплін «Цивільне право» та «Деліктні зобов'язання»; для удосконалення цивільного законодавства у сфері відшкодування шкоди та страхових зобов'язань; при вирішенні спорів, що виникають із зобов'язальних правовідносин щодо відшкодування шкоди, завданої атракціонами тощо.

Таким чином, результати дисертаційного дослідження (у тому числі відображені у наукових публікацій здобувача) мають необхідний рівень наукової новизни. Проведене в роботі дослідження завершується закумульованими за його результатами висновками.

Повнота викладу положень дисертації в наукових публікаціях за темою дисертації.

Основні положення дисертації Бабійчука Володимира Миколайовича «Зобов'язання із відшкодування шкоди, завданої атракціонами» висвітлено у дванадцятьох наукових публікаціях, з яких чотири наукових статті опубліковано у виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України, а також у восьми тезах виступів на вітчизняних та міжнародних науково-практичних конференціях.

На підставі проведеного аналізу тексту дисертації ознак порушення автором вимог академічної доброчесності, що ставляться до наукових робіт, виявлено не було.

Текст дисертації містить посилання на використані при проведенню дослідженні наукові результати, ідеї, публікації інших авторів (список використаних джерел сформовано з 254 пунктів).

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Позитивно в цілому оцінюючи дисертацію Бабійчука Володимира Миколайовича «Зобов'язання із відшкодування шкоди, завданої атракціонами», не нівелюючи внесок автора у сучасну цивілістичну доктрину, тим не менш, слід констатувати, що окремі узагальнення, положення та висновки, презентовані автором, потребують уточнення або додаткової аргументації.

1. Автором одну зі структурних частин мети дослідження анонсовано як «визначення загальних закономірностей та видових особливостей зобов'язань із відшкодування шкоди, завданої атракціонами...» (стор. 2, 19, 218). За результатами вивчення тексту роботи прослідковується послідовне формулювання та узагальнення видових особливостей зобов'язань із відшкодування шкоди, завданої атракціонами (в тому числі на рівні положень наукової новизни), втім, постає питання щодо окреслення саме загальних закономірностей зобов'язань із відшкодування шкоди, завданої атракціонами. Потребує уточнення, що саме дисертант розуміє під відповідними загальними

закономірностями ототожнює їх із ознаками досліджуваних зобов'язань, виокремлює як родову категорію тощо.

2. Дисертантом на виконання поставленого завдання щодо розробки пропозицій та рекомендацій з питань удосконалення законодавчого регулювання відносин з відшкодування шкоди, завданої атракціями, сформульовано пункт 12 загальних висновків дисертаційного дослідження як «...частину першу статті 190 ЦК України викласти в такій редакції: «Майном як особливим об'єктом вважаються окрема річ, сукупність речей, майнові права та обов'язки, а також інші цінності (включаючи нематеріальні активи), які мають вартісне визначення» (стор. 221). Під час публічного захисту автору бажано навести відповідну аргументацію щодо необхідності внесення саме таких змін у правову дефініцію з урахуванням обраної тематики роботи.

3. Своєчасними та обґрунтованими вбачаються характеристика й аналіз дисертантом основних аспектів використання тварин в діяльності атракціонів. Так, автором запропоновано авторське визначення атракціонної тварини (стор. 23, 63, 222) для імплементації його в глосарій Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження». Цікавою є наукова позиція дисертанта щодо співвідношення запропонованої ним категорій «атракціонна тварина» та категорій «циркова тварина», «зоопаркова тварина», які вже включені законодавцем до вищевказаного нормативно-правового акту.

Окрім цього, в роботі запропоновано внесення змін до статті 1187 ЦК України шляхом заміни слів «утримання диких звірів» словами «утримання диких тварин» (стор. 60, 221) як результат розлогого аналізу правової конструкції «дика тварина». Втім, автором залишено без редагування застосування в означеній нормі термінів «службові собаки» та «собаки бійцівських порід». Доречним уявляється авторський аналіз положень Постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання щодо небезпечних порід собак» від 10.11.2021 року в розрізі досліджуваної проблематики.

В цілому висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації.

Висновок.

Дисертація Бабійчука Володимира Миколайовича «Зобов'язання із відшкодування шкоди, завданої атракціонами», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії, є самостійною завершеною кваліфікаційною науковою роботою, що містить нові обґрунтовані та аргументовані результати, які у своїй сукупності є значущими як для правової доктрини, так і мають практичне значення, відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор – Бабійчук Володимир Миколайович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна
кандидат юридичних наук

Олена УСТИМЕНКО